

บทบรรณาธิการ

การเขียนอ้างอิงในเวชสารแพทย์ทหารบก

สุภัทราภรณ์ กุลภา¹ และ ศราวุธ จินดารัตน์²

¹แผนกห้องสมุด กองวิทยาการ กรมแพทย์ทหารบก ²ภาควิชาเภสัชวิทยา วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า

“เวชสารแพทย์ทหารบก” เป็นวารสารวิชาการเฉพาะทางการแพทย์ที่ได้รับการประเมินคุณภาพอยู่ในกลุ่ม 1 ในรอบการประเมินคุณภาพวารสารรอบที่ 3 ในปี พ.ศ. 2558 ของฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI : Thai- Journal Citation Index Centre) ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารที่ครอบคลุมเนื้อหาทุกด้าน โดยเฉพาะคุณภาพของบทความที่รับตีพิมพ์ เป็นเกณฑ์สำคัญที่นำมาพิจารณา ผลการประเมินที่ผ่านมาจะสิ้นสุดการรับรองคุณภาพวารสารในวันที่ 31 ธันวาคม 2562 ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทยจึงได้กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารรอบที่ 4 ในปี พ.ศ. 2563 ที่จะมียุทธศาสตร์การรับรองคุณภาพอีก 5 ปีคือ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567 เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาคุณภาพในการบริหารจัดการของวารสารไทย ทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบให้มีมาตรฐานระดับสากล ทุกวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI จะต้องได้รับการประเมินคุณภาพใหม่อีกครั้ง ในการประเมินรอบที่ 4 นี้ มีเกณฑ์สำคัญที่จะขอนำมากล่าวไว้ คือ วารสารที่ขอรับการประเมินจะต้องมีรูปแบบการอ้างอิงที่ถูกต้องตามมาตรฐาน โดยมีวิธีการพิจารณาจากรูปแบบการอ้างอิงของบทความจะต้องมีการอ้างอิงตรงตามรูปแบบที่วารสารกำหนดไว้¹

ในการนิพนธ์บทความเพื่อรับการตีพิมพ์ในเวชสารแพทย์ทหารบกนั้น ผู้นิพนธ์จะต้องทำการรวบรวมและค้นคว้าองค์ความรู้จากหลากหลายแหล่งข้อมูล ทั้งที่เป็นหนังสือ ตำรา วารสาร รายงานการวิจัย รายงานวิชาการ จนถึงเอกสารที่อยู่บนเว็บไซต์ โดยจะต้องเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญจริงๆ เพื่อนำมาสนับสนุนและประกอบการนิพนธ์บทความ นอกจากนี้การนำเอกสารต่างๆ มาอ้างอิงการนิพนธ์ยังเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงถึงความน่าเชื่อถือของบทความว่ามีที่มาขององค์ความรู้ สามารถตรวจสอบความถูกต้อง ผู้สนใจสามารถค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ และเพื่อการศึกษาต่อยอดในเรื่องที่นำมาอ้างอิงได้²

การเขียนอ้างอิง หมายถึง การนำรายการเอกสาร สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใด ที่ผู้นิพนธ์ผลงานทางวิชาการใช้อ้างอิงในผลงานของตนมารวบรวมไว้อย่างมีรูปแบบที่ส่วนท้ายของงานนิพนธ์ ภายใต้หัวข้อ

เอกสารอ้างอิง และใช้คำภาษาอังกฤษว่า References ซึ่งการแสดงรายการอ้างอิงไว้ที่ท้ายงานนิพนธ์เสมือนเป็นการให้ความเคารพผลงานทางปัญญาที่ผู้อื่นได้จัดทำไว้ อีกทั้งยังมีประโยชน์ในการแสดงแหล่งที่มาขององค์ความรู้ในเรื่องนั้น ทำให้ผู้สนใจสามารถติดตามเรื่องนั้นต่อได้

ในอดีตวารสารวิชาการทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพมีการจัดทำเป็นจำนวนมาก ทำให้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงก็มีความแตกต่างกันไป หลายครั้งที่การเขียนเอกสารอ้างอิงขาดความครบถ้วนของข้อมูลสำคัญทางบรรณานุกรมของแหล่งอ้างอิงที่จะช่วยในการติดตามค้นคว้า หรือตรวจสอบความถูกต้องของผลงานวิชาการ ในต่างประเทศจึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการวารสารนานาชาติ (International Committee of Medical Journal Editors: ICMJE) เพื่อกำหนดแนวทางการเขียนบทความทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ รวมถึงกำหนดรูปแบบการอ้างอิงที่เป็นมาตรฐานเดียวกันขึ้นในปี 1978 ที่เมืองแวนคูเวอร์ รัฐบริติชโคลัมเบีย ประเทศแคนาดา จนมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเขียนเอกสารอ้างอิง ที่เรียกว่า “The Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journal” หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า การเขียนเอกสารอ้างอิงแบบแวนคูเวอร์ ซึ่งมีการปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับสารสนเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด ปัจจุบันรูปแบบการเขียนเอกสารทางวิชาการเฉพาะทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่เป็นที่ยอมรับ คือ การเขียนเอกสารอ้างอิงรูปแบบแวนคูเวอร์ (Vancouver style)

รูปแบบการอ้างอิงเอกสารในเวชสารแพทย์ทหารบก

- ให้เขียนตามรูปแบบแวนคูเวอร์ (Vancouver reference style) ซึ่งเป็นรูปแบบการลงรายการทางบรรณานุกรมที่มีการกำหนดเกณฑ์โดย “International Committee of Medical Journal Editors : ICMJE”³ และยึดตามรูปแบบที่กองบรรณาธิการเวชสารแพทย์ทหารบกได้กำหนดไว้สำหรับวารสารเวชสารแพทย์ทหารบก
- เขียนอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการอ้างอิง หากแหล่ง

ที่มาของรายการอ้างอิงมีเนื้อหาเป็นภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศอื่นๆ จะต้องมีการกำหนดชื่อเรื่องของบทความ (article title) และชื่อผู้พิมพ์ (author) เป็นภาษาอังกฤษกำกับไว้ในบทความ หรือแหล่งที่มาของรายการอ้างอิงนั้นด้วยถึงจะนำมาใช้ในการอ้างอิงได้ เพื่อเป็นมาตรฐานในการจัดทำกรค้นคืนการอ้างอิงผลงานทางวิชาการ (cited reference searching)

การอ้างอิงในเนื้อหาของบทความ (In-text citation)

การอ้างอิงในเนื้อหาของบทความ เมื่อนำผลงานของบุคคลอื่นไม่ว่าบางส่วนหรือทั้งหมดมาอ้างอิงให้ใส่ตัวเลขกำกับที่ท้ายข้อความหรือชื่อบุคคลที่อ้างอิง เรียงตามลำดับ 1, 2, 3... โดยใช้ตัวเลขอารบิกยกขึ้นไม่ต้องมีวงเล็บ (superscript) แล้วรวบรวมเป็นรายการอ้างอิง (reference list) เรียงตามลำดับให้ตรงกันที่ส่วนท้ายของงานพิมพ์

หลักเกณฑ์ทั่วไป

1. ไม่ควรใช้บทคัดย่อ (abstracts) เป็นเอกสารอ้างอิง ถ้าเป็นบทความ (articles) ที่ได้รับการยอมรับแล้ว แต่รอการตีพิมพ์ ควรระบุด้วยคำว่า “in press” หรือ “forthcoming”
2. หลีกเลี่ยงการอ้างอิงเอกสารติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล (personal communication)

การเขียนเอกสารอ้างอิง (References)

การอ้างอิงให้เขียนโดยอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการอ้างอิงถึงแม้ว่าข้อมูลที่น่ามาใช้อ้างอิงมีเนื้อหาเป็นภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ในการเขียนรายการอ้างอิงจะจำแนกตามประเภทของเอกสารที่น่ามาอ้างอิง ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะเอกสารที่มีความนิยมและเอกสารที่มีข้อมูลซับซ้อนยากแก่การนำมาอ้างอิง โดยเรียบเรียงตาม International Committee of Medical Journal Editors: Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals. สำหรับรายละเอียดทั้งหมดสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ที่ http://www.nlm.nih.gov/bsd/uniform_requirements.html³

หลักเกณฑ์สำคัญในการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบแนวคู่มือของเวชสารแพทย์ทหารบก

- 1) กรณีผู้พิมพ์เกิน 6 คน ให้ใส่ชื่อผู้พิมพ์ 6 คนแรก คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (comma ,) และตามด้วย et al. (คำว่า et al เป็นคำย่อ ซึ่งย่อมาจากคำในภาษาละติน คือ et al หรือ

et alia แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “and others” และภาษาไทยใช้คำว่า “และคนอื่นๆ”)

- 2) ชื่อวารสารในการอ้างอิง ใช้ชื่อย่อตามมาตรฐานสากลที่กำหนดไว้ใน Index Medicus หรือ Medline โดยตรวจสอบได้จาก Journals in NCBI Databases จัดทำโดย National Library of Medicine (NLM) ซึ่งคำย่อเหล่านี้ได้ยึดตามกฎการเขียนคำย่อของ American National Standard for Information Sciences - Abbreviation of Titles of Publications. (ศึกษาเพิ่มเติมได้ที่ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/nlmcatalog/journals>) หากเป็นวารสารที่ไม่มีชื่อย่ออยู่ใน Index Medicus/Medline/NLM ให้ใช้ชื่อเต็มของวารสาร โดยหลังชื่อวารสารทั้งชื่อย่อ และชื่อเต็มต้องมีเครื่องหมายมหัพภาค (.) กำกับไว้

- 3) ตำรา และหนังสือ หากมีเนื้อหาเป็นภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศอื่นๆ ต้องมีการกำหนดชื่อเรื่อง ชื่อบทในหนังสือ ชื่อบรรณาธิการ และผู้พิมพ์ เป็นภาษาอังกฤษกำกับไว้ด้วย

- 4) ผู้พิมพ์ ที่เป็นคนไทย ให้ใช้นามสกุล (surname or last name) แล้วจึงใช้อักษรตัวแรกของชื่อ เช่น Sarawut Jindarat เขียนอ้างอิงได้เป็น Jindarat S เป็นต้น

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงในเวชสารแพทย์ทหารบก

1. บทความวารสาร (Articles in journals)

ชื่อผู้พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร. ปีที่พิมพ์; เล่มที่ (ฉบับที่):เลขหน้า.

ผู้พิมพ์ 1-6 คน (List up to the first six authors)

Kaewput W, Thongprayoon C, Rangsin R, Ruangkanchanasetr P, Mao MA, Cheungpasitporn W. Associations of renal function with diabetic retinopathy and visual impairment in type 2 diabetes: A multicenter nationwide cross-sectional study. World J Nephrol. 2019;8(2):33-43.

ผู้พิมพ์มากกว่า 6 คน (if the article has more than six authors, list the first six, followed by et al.)

Kittithaworn A, Dy R, Hatthachote P, Rangsin R, Mungthin M, Narindrarangkura P, et al. Incidence and associated factors of type 2 diabetes: A community-based cohort study in the central region of rural community in Thailand. Asia Pac J Public Health. 2019;31(1):72-83.

มีทั้งผู้นิพนธ์ และหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบหลัก (Both personal authors and organization as author)

Chittawatanarat K, Sataworn D, Thongchai C; Thai Society of Critical Care Medicine Study Group. Effects of ICU characters, human resources and workload to outcome indicators in Thai ICUs: the results of ICU-RESOURCE I study. J Med Assoc Thai. 2014;97(Suppl 1):S22-30.

เอกสารที่มีเนื้อหาไม่ใช่ภาษาอังกฤษ (Article not in English)

ต้องมีการแปลชื่อเรื่อง และชื่อผู้นิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษกำกับไว้ในเอกสาร จึงสามารถนำมาอ้างอิงได้ โดยให้ใส่ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษไว้ภายในวงเล็บปีกกา [] และใส่ภาษาต้นฉบับของเอกสารไว้ท้ายสุดหลังเครื่องหมายมหัพภาค (.)

Boonpeng P, Boonyawat B, Traivaree C, Changsri K. [Molecular haracterization of G6PD gene mutation in neonatal jaundice in Phramongkutklao hospital]. RTA Med J. 2018;71(3):155-62. Thai

บทความวารสารในฉบับเพิ่มเติมหรือฉบับผนวก (Articles from supplements)

Jindarat S. Xanthones from mangosteen (Garcinia mangostana): multi-targeting pharmacological properties. J Med Assoc Thai. 2014;97(Suppl 2):S196-201.

หนังสือและสิ่งพิมพ์อื่นๆ (Books and Other Monographs)

ชื่อผู้นิพนธ์. ชื่อเรื่อง. ครั้งที่พิมพ์ (ให้ระบุในการพิมพ์ครั้งที่ 2 ขึ้นไป).
เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์; ปีที่พิมพ์.

ผู้นิพนธ์เป็นผู้รับผิดชอบหลัก [Personal author(s)]

Murray PR, Rosenthal KS, Kobayashi GS, Pfaller MA. Medical microbiology. 4th ed. St. Louis: Mosby; 2002.

มีทั้งผู้นิพนธ์ และบรรณาธิการเป็นผู้รับผิดชอบหลัก [Author(s) and editor(s)]

Breedlove GK, Schorheide AM. Adolescent pregnancy. 2nd ed. Wiecezorek RR, editor. White Plains (NY): March of Dimes Education Services; 2001.

หน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบหลัก [Organization(s) as author]

American Occupational Therapy Association, Ad Hoc Committee on Occupational Therapy Manpower. Occupational therapy manpower: a plan for progress. Rockville (MD): The Association; 1985. 84 p.

บทหนึ่งในหนังสือ (Chapter in a book)

Meltzer PS, Kallioniemi A, Trent JM. Chromosome alterations in human solid tumors. In: Vogelstein B, Kinzler KW, editors. The genetic basis of human cancer. New York: McGraw-Hill; 2002. p. 93-113.

เอกสารนำเสนอในการประชุมวิชาการหรือวิชาชีพ [Conference proceedings]

Harnden P, Joffe JK, Jones WG, editors. Germ cell tumours V. Proceedings of the 5th Germ Cell Tumour Conference; 2001 Sep 13-15; Leeds, UK. New York: Springer; 2002.

รายงานการประชุม/เอกสารตีพิมพ์การประชุมวิชาการ (Conference paper)

Christensen S, Oppacher F. An analysis of Koza's computational effort statistic for genetic programming. In: Foster JA, Lutton E, Miller J, Ryan C, Tettamanzi AG, editors. Genetic programming. EuroGP 2002: Proceedings of the 5th European Conference on Genetic Programming; 2002 Apr 3-5; Kinsdale, Ireland. Berlin: Springer; 2002. p. 182-91.

ปริญญาานิพนธ์ (Dissertation)

Borkowski MM. Infant sleep and feeding: a telephone survey of Hispanic Americans [dissertation]. Mount Pleasant (MI): Central Michigan University; 2002.

การอ้างอิงเอกสารที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์ หรือกำลังรอตีพิมพ์ [Unpublished Material]

ใช้รูปแบบการอ้างอิงตามประเภทของเอกสาร และระบุว่า "Forthcoming" หรือ "In press" หรือ "Preprint"

Tian D, Araki H, Stahl E, Bergelson J, Kreitman M. Signature of balancing selection in Arabidopsis. *Proc Natl Acad Sci U S A*. Forthcoming 2002.

หรือ

Leshner AI. Molecular mechanisms of cocaine addiction. *N Eng J Med*. In press 1996.

หรือ

Alvarez R. Near optimal neural network estimator for spectral x-ray photon counting data with pileup. *arXiv:1702.01006v1 [Preprint]*. 2017 [cited 2017 Feb 9]: [11 p.]. Available from: <https://arxiv.org/abs/1702.01006>

การอ้างอิงเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic material)

การอ้างอิงเอกสารอิเล็กทรอนิกส์จากเว็บไซต์บางครั้งจะมีปัญหาเรื่องความไม่ถาวรของ URL หรือการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาบางส่วนทำให้การเชื่อมโยงไปสู่เอกสารเพื่อตรวจสอบหรือค้นคว้าเพิ่มเติมในภายหลังทำได้ยากหรือทำไม่ได้เลย ดังนั้นในการลงรายการอ้างอิงเอกสารจากเว็บไซต์ จึงกำหนดให้ใช้รูปแบบตามประเภทของเอกสาร และเพิ่มข้อมูลบอกประเภทของวัสดุหรือเอกสารที่นำมาอ้างอิง วันที่สืบค้นข้อมูล และแหล่งที่มาของข้อมูล ดังนี้

ชื่อผู้แต่ง. ชื่อบทความ [ประเภทของสื่อ/วัสดุ]. ปี พิมพ์ [Cited ปี เดือน วันที่]. Available from: <http://>

บทความวารสารเฉพาะบนอินเทอร์เน็ต (Journal article on the internet)

Aboud S. Quality improvement initiative in nursing homes: the ANA acts in an advisory role. *Am J Nurs* [Internet]. 2002 Jun [cited 2002 Aug 12];102(6):[about 1 p.]. Available from: <https://ovidsp.tx.ovid.com/>

บทความวารสารเฉพาะบนอินเทอร์เน็ตที่มีรหัสประจำบทความดิจิทัล [Article with a Digital Object Identifier (DOI)]

DOI เป็นหมายเลขมาตรฐานประจำเอกสารที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต ช่วยให้สืบค้นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างถาวรและช่วยแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงแหล่งที่อยู่หรือเว็บไซต์ของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์นั้นถูกยกเลิก

Zhang M, Holman CD, Price SD, Sanfilippo FM, Preen DB, Bulsara MK. Comorbidity and repeat admission

to hospital for adverse drug reactions in older adults: retrospective cohort study. *BMJ* 2009;338:a2752. doi:10.1136/bmj.a2752.

เอกสาร หนังสือ บทความเฉพาะบนอินเทอร์เน็ต (Monograph on the Internet)

Foley KM, Gelband H, editors. Improving palliative care for cancer [Internet]. Washington: National Academy Press; 2001 [cited 2002 Jul 9]. Available from: <https://www.nap.edu/catalog/10149/improving-palliative-care-for-cancer>.

สรุป

หากพิจารณาจากตัวอย่างการเขียนอ้างอิงแบบแนวคู่มือที่กำหนดไว้ของวารสารแพทยทหารบก จะพบว่าเป็นการกำหนดเพื่อจำแนกรูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงตามประเภทของเอกสารที่ผู้นิพนธ์นำมาอ้างอิงให้ได้อย่างชัดเจน ว่ารายการใดเป็นบทความวารสารเป็นหนังสือ หรือรายการใดที่เผยแพร่เป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างเดียว เพื่อช่วยให้ผู้สนใจสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างถูกต้อง และในการรับตีพิมพ์บทความนั้น จะมีผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความถูกต้องของการเขียนเอกสารอ้างอิงทุกรายการที่ผู้นิพนธ์นำมาอ้างอิงไว้ในส่วนท้ายของบทความ เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้อง (verify) และลดความผิดพลาดของการอ้างอิง (citation error) ที่อาจจะปรากฏในการตีพิมพ์บทความในวารสารแพทยทหารบกได้ แต่อย่างไรก็ตามผู้นิพนธ์ก็จะต้องมีหน้าที่หลักในการตรวจสอบว่ารายการที่ตนเองนำมาอ้างอิง ไม่ได้เป็นเอกสารที่ถูกถอนถอน (retract) หรือยกเลิกการตีพิมพ์

Reference

1. ณรงค์ฤทธิ์ สมบัติสมภพ. ประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 (2563-2567) [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ : ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารวิชาการไทย; 2562 [วันที่อ้างถึง 20 มิถุนายน 2562]. ที่มา : https://www.kmutt.ac.th/jif/public_html/News/2561/Sep-3/News.html
2. จิราภรณ์ จันทร์จร. การเขียนเอกสารอ้างอิงแบบแนวคู่มือ (Vancouver Style) [Internet]. กรุงเทพฯ : หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2554 [วันที่อ้างถึง 20 มิถุนายน 2562]. ที่มา : <http://lib.swu.ac.th/th/images/researchsupports/vancouver2011.pdf>
3. International Committee of Medical Journal Editors. Uniform requirements for manuscript submitted to biomedical journals [Internet]. 2003 [updated: Dec 2018; cited 2019 Jun 20]. Available from: http://www.nlm.nih.gov/bsd/uniform_requirements.html